

Kurser på tværs er vejen frem

Større erfaringsudveksling på tværs af hospitaler og afdelinger, hurtigere uddannelse af nyansatte, flere årlige kurser og en økonomisk besparelse. Der er store fordele ved at holde fælles kurser i voldsforebyggelse på tværs af hospitalerne i Hovedstadens Sygehusfællesskab, viser erfaringerne fra "Projekt voldsforebyggelse i psykiatrien i H:S".

Af Frederik Georg Stage, stud.comm, H:S BST

Vold har længe været et kendt arbejdsmiljøproblem for personalet i psykiatrien på hospitalerne i H:S, Hovedstadens Sygehusfællesskab. Fysisk vold, psykiske mén efter overfald samt trusler om vold medvirker til, at nogle medarbejdere mister glæden ved deres arbejde og søger væk fra psykiatrien.

Problemerne er hidtil forsøgt løst ved at gennemføre lokale kurser i voldsforebyggelse for nye medarbejdere. Styregruppen for det netop afsluttede "Projekt voldsforebyggelse i psykiatrien i H:S" har opbygget et kursuskoncept på tværs af hospitaler og afdelinger i H:S. Erfaringerne fra to pilotkurser viser, at det lokale forebyggende arbejde med fordel kan suppleres med at indføre fælles kurser.

Hvert af de to pilotkurser blev holdt over fem hele dage plus en opfølgingsdag efter tre uger. I alt deltog 46 medarbejdere fra forskellige hospitaler i H:S, både sygeplejersker, ergoterapeuter, social- og sundhedsassistenter, psykologer, plejere og pædagoger var repræsenterede. Kurserne blev holdt i løbet af marts og april 2004.

Kursernes formål og indhold

Pilotkursernes overordnede formål var:

- at forebygge vold på de psykiatriske afdelinger i H:S
- at deltagerne udvikler deres kreativitet og evner til at samarbejde med den truende eller voldsomme patient.

Styregruppen mente desuden, at fælles kurser ville have følgende fordele:

- Erfaringer og viden om vold og trusler fra de enkelte hospitaler samles ét sted.
- Konkrete erfaringer om uddannelse i voldsforebyggelse samles og tager højde for de positive erfaringer fra eksisterende kurser.
- H:S sparer personalemæssige og økonomiske ressourcer ved, at medarbejderne ikke behøver at gennemgå lange kurser, hver gang de skifter arbejdsplads.
- De ensartede kurser bevirker, at holdningerne til voldsforebyggelse bliver mere ens på de forskellige afdelinger, og gør det nemmere for ansatte at komme fra én afdeling til en anden.
- Uddannelseskapaciteten udnyttes optimalt, da der er et større optag. Det modvirker ubesatte pladser på kurserne.
- Hyppigere kurser giver den nyansatte mulighed for at komme på kursus inden for få måneder i modsætning til i dag, hvor flere venter både halve og hele år.
- Det fælles koncept kan medvirke til at få det reelle antal arbejdsskader til at falde yderligere.

Kursernes faglige indhold var en blanding af teoretisk og praktisk undervisning. Den teoretiske del havde fokus på områder som psykoseforståelse relateret til angst, aggression og vold, risikovurdering af patienter og situationer, definitioner af vold og magt, lovgivning, arbejdsmiljøforhold, per-

sonalets reaktioner på vold, konflikthåndtering samt kommunikation og kropssprog. Kursets praktiske del bestod af psykofysisk træning og instruktion, hvor medarbejderne skulle lære at forsvare sig selv og andre og på en så nænsom måde som muligt få bragt en konflikt under kontrol.

Projektets målgruppe var tværfagligt personale med direkte patientkontakt i det daglige arbejde, og som ikke tidligere havde været på kursus i voldsforebyggelse – i reglen nyansatte medarbejdere. Styregruppen valgte dog også at invitere erfarent personale til pilotkurserne, for at få en bredere feedback på kurserne.

I erkendelse af, at det ville være umuligt at måle, om kurserne har medvirket til at minimere volden i psykiatrien, valgte man at evaluere på følgende tre hovedtemaer:

- Har det været muligt at udvikle et fælles koncept?
- Har det været muligt at inkludere de gode erfaringer fra lokalt hold?
- Har man formået at skabe et grundkursus, som vil være et bedre tilbud til de ansatte i psykiatrien, end de kurser, der er i dag?

Fire ud af fem stjerner

Kursernes tværfaglige sammensætning blev betragtet som en god mulighed for deltagerne til at udveksle erfaringer og skabe netværk på tværs af afdelinger og hospitaler.

Kursernes faglige indhold og opbygning – vekslende mellem teori og praksis – var der ligeledes stor tilfredshed med. Mange ytrede, at de havde lært af kurset og vurderede gennemsnitligt, at de "i nogen grad" følte sig bedre rustede til at klare konflikter med vold på deres arbejdsplads.

Nogle kursister fandt også, at det fælles kursuskoncept havde økonomiske og ressourcemæssige fordele – ikke mindst fordi det øgede antal kurser ville betyde kortere ventetid for nye medarbejdere.

Flere kursister anså dog, at det ville være en fordel, hvis flere kolleger fra samme afdeling kom på kursus sammen. På den måde ville det blive nemmere at forankre det tilegnede stof, når man kom hjem igen. Til det skal det bemærkes, at det fremover – hvis kurserne fortsætter – nok bliver et spørgsmål om, hvor meget kapacitet den enkelte afdeling kan undvære på samme tid.

Overordnet set var deltagerne meget tilfredse med kurserne og gav dem fire ud af fem "stjerner" i gennemsnit.

Styregruppen og de gennemgående underviseres evaluering er også meget positiv. Det er lykkedes at udarbejde et fælles koncept for voldsforebyggelse. Pilotkurserne viste, at konceptet er brugbart og har de forventede fordele frem for de tidligere kurser. Det skal dog bemærkes, at de nye kurser ikke skal erstatte al lokal undervisning, men skal fungere som basisundervisning i voldsforebyggelse. Derfor hverken kan eller skal kurserne tage højde for alle lokale forhold på de enkelte afdelinger, ligesom undervisning i specielle emner såsom for eksempel bæltefiksering, fortsat bør ske lokalt.

Det faglige niveau på kurserne viste sig at passe godt til nyansatte medarbejdere, budskabet nåede generelt frem til målgruppen.

På baggrund af projektet og evalueringen af pilotkurserne anbefaler styregruppen derfor, at kurserne indføres som grundkursus for uddannelse i voldsforebyggelse i psykiatrien i H:S. Gruppen anbefaler desuden, at nyansatte medarbejdere højst må vente tre-fem måneder på at komme på kursus.

Projektets fremtid

Allerede nu ligger det fast, at kurserne – hvis de skal fortsætte i fælles H:S-regi – forankres på Sankt Hans Hospital i Roskilde under den fælles H:S Enhed for Psykiatrisk efteruddannelse. Styregruppen anbefaler i den

forbindelse, at kurserne holdes skiftevis på Sankt Hans Hospital og på de andre hospitaler, eventuelt fordelt efter antallet af medarbejdere i psykiatrien.

Kursernes endelige fremtid forventes afgjort i løbet af efteråret 2004.

Sådan begyndte det

Idéen til de tværgående kurser blev født, da psykiatrisk afdeling på Hvidovre Hospital henvendte sig til H:S' bedriftssundhedstjeneste (H:S BST) for at få inspiration og idéer til deres kurser i voldsforebyggelse. Som idéerne begyndte at tage form, besluttede man sig for at indkalde sikkerhedsledere og udviklingschefer i H:S til et fællesmøde i januar 2003. Her vedtog man at undersøge mulighederne for at udarbejde et fælles koncept for voldsforebyggelse på tværs af de seks hospitaler i H:S.

H:S Direktionen bakkede op om idéen fra begyndelsen og gav dermed projektet en god og solid forankring "opad" i systemet. Der blev nedsat en styregruppe med repræsentanter fra alle hospitaler, en repræsentant fra H:S Direktionen samt arbejdsmiljøkonsulenter fra H:S BST. Projektet fik støtte fra PARIS-puljen.

For at udnytte den store erfaring i voldsforebyggelse, der allerede eksisterer rundt om på hospitalerne, besluttede styregruppen at udarbejde det nye kursuskoncept på grundlag af lokale erfaringer. Gruppen gennemgik derfor de eksisterende kurser, holdt fokusgruppeinterview med nyansatte og erfarent personale samt interviewede kursuslederne fra hospitalerne.

Styregruppen indsamlede desuden beskrivelser og erfaringer om volds-episoder fra hospitalerne for at få et indtryk af omfanget og karakteren af voldsproblemet. Beskrivelserne dækkede over fysiske og psykiske skader og problemer. Samtidig afslørede beskrivelserne, at der på flere afdelinger var mange vikarer og nyansatte, der kun havde ringe eller slet ingen ud-dannelse og erfaring i at tackle voldsomme og truende patienter.

Hvem: H:S, Hovedstadens Sygehusfællesskab, H:S omfatter seks hospitaler i hovedstadsområdet, alle har psykiatriske patienter. Det psykiatriske arbejde breder sig over 9 psykiatriske afdelinger og 14 distriktpsychiatriske centre, der tilsammen beskæftiger ca. 3.000 medarbejdere.

Hvad: Fælles kurser i voldsforebyggelse på tværs af sygehusene.

Kontakt: Formanden for styregruppen, psykiatrioverlæge Kristen Kistrup, H:S Direktionen, tlf. 3348 3753, kki@hsd.hosp.dk